

**Automaatrelv AK-4. Automaatrelva tutvustus. Kasutatava laskemoona omadused.
Põhilaskeasendid. Salvevahetuse drillid.**

Sisukord

A.	Instruktori märkmed	2
	Õppetunni eesmärk	2
	Kestus	2
	Õppetunni vorm	2
	Allüksuse varustus	2
	Instruktori varustus ja õppevahendid	2
	Ettevalmistused	3
	Soovitused	3
B.	Tunni läbiviimine	3
	Kordamine	3
	Sissejuhatus	3
	Relvasüsteem: peamine töövahend vastase elimineerimiseks.	3
	7.62 mm automaatrelva AK 4 üldandmed	3
	Relv võimaldab:	4
	Tootjatehase tehnilised andmed	4
	Efektiivne laskekaugus	4
	Relva osad	5
	7,62 laskemoon EKV-s	6
	Relva tööpõhimõte	7
	Ohutu käsitlemine:	8
	Sõrm päästikult ära (ka kaitseriivistatud relva puhul) kui:	8
	Relva raua suuna kontroll	9
	Kaitseriivi kasutamine.	9
	Relv "tööalas"	10
	Laetud, ohutu, tühi relv	11
	„Aste madalamaks“ põhimõtte rakendamine	11
	Olukorra teadlikkuse/lahinguvälja kontrolli drill	12
	Soovitused lahinguvälja kontrolli drilli harjutamiseks	14
	„Vaata, keera, lase“ põhimõtte rakendamine	15
	Relva kandmise viisid, relvarihma kasutamine	15
	Relva kandmise viisid:	16
	Lahingvarustuse kasutamine, salvede paigutamise põhimõtted	18
	Ohutuskontrolli teostamine:	19
	Relvade ohutuskontroll viiakse läbi kõigil järgnevatel juhtudel:	19
	Relva laadimine	20
	Relva tühjaks laadimine:	22
	Relva ohutuks tegemine:	23
	Valmisolekuasendid:	23
	Relv käes:	23
	Relv õlas.	23
	Relv üleval.	24
	Püsti laskeasend	24
	Valmisolekuasend	24
	Relva hoidmine	24
	Relva tõstmine asendisse	24
	Põlvelt asend ilma küünarnuki toeta	25
	Põlvelt asend	25

Püsti asendist põlvelt asendisse üleminek.	26
Lamades asend toeta	26
Salvevahetuse drillid.....	27
Taktikaline salvevahetus	27
Kiirsalvevahetus.....	29
C. Tunni lõpetamine	30
Kokkuvõte	30
Kasutatud kirjandus:.....	30

Teenistusrelva tehnilised omadused ja tööpõhimõte. Relva peamised osad ja nende funktsioonid. Ohutuskontrolli teostamine, laetud relv, ohutu relv, tühi relv, „aste madalamaks“ põhimõtte rakendamine, lahinguvälja kontrolli drilli rakendamine. Relva kandmise viisid, relvarihma kasutamine. KV-s kasutusel oleva laskemoona kirjeldus ja omadused. Püsti, põlvelt ja lamades asendid. Ühest asendist teise üleminekud. Salvevahetuse drillid, salvede vahetamine erinevates asendites. Lahingvarustuse kasutamine, salvede paigutamise põhimõtted, salvede laadimine. Rakendab ohutu relvakäsitsemise põhimõtteid.

A. Instruktori märkmed

Õppetunni eesmärk

1. Kirjeldab oma relva tehnilisi omadusi ja selgitab tööpõhimõtet;
2. Kasutab oskuslikult oma lahingvarustust, paigutades salved ja varustuse taskutesse vastavalt paigutamise põhimõtetele;
3. Kannab relva taktikaliselt rihmaga ja ilma;
4. Laeb salve laskemoonaga täis ja tühjaks;
5. Võtab sisse õigesti põhilaskeasendeid (püsti, põlvelt, lamades) ja saavutab kiiresti õige sihikupildi;
6. Vahetab taktikaliselt salve ja eemaldab lihtsamaid relva või laskemoona poolt põhjustatud tõrkeid iseseisvalt ning kiirelt varjes olles (selle olemasolul);
7. Vahetab salve enne relva tühjaks saamist.

Kestus

6 x 45 min.

Õppetunni vorm

Demonstratsioon koos drilliga.

Allüksuse varustus

Automaatrelv	1 igale sõdurile
Salved	6 igale sõdurile
Puhastusvahendite komplekt	1 igale sõdurile
Relvarihm	1 igale sõdurile
Rakmed	1 igale sõdurile
Killuvest	1 igale sõdurile
Kiiver	1 igale sõdurile

Instruktori varustus ja õppevahendid

Automaatrelv	1
Salved	6
Puhastusvahendite komplekt	1
Relvarihm	1
Rakmed	1

Killuvest	1
Kiiver	1
Laskemoona näidised	Vastavalt vajadusele
Õppepadrunid	Piisavalt, vastavalt üksuse suurusele
Muu varustus	Vastavalt vajadusele

Ettevalmistused

1. Valmista ette õppekoht;
2. Valmista ette jaotusmaterjal automaatrelva TTA;
3. Veendu, et kõik kästud varustus on kaasas;
4. Jaga üksus paaridesse ning selgita paarilise rolli abiinstruktorina.

Soovitused

1. Näita tegevused ette, selgita miks nii tegema peaks;
2. Relvaosa tutvustades ütle relvaosa nimetus ja funktsioon. Sellel etapil veel ära nõua sõduritelt kõikide relvaosade meelde jätmist;
3. Kõigepealt harjuta tegevused läbi etappide kaupa;
4. Seejärel harjuta terviksooritused;
5. Kasuta lahingpaarilisi tegevuse jälgijate ja hindajatena;
6. Kasuta õppepadruneid;
7. Tunnis õpitud asendite sisse võtmis ja harjutamist saab ühildada kehalise ettevalmistuse tundidega;
8. **Relvade ohutuskontrolli peab instruktor läbi viima enne õppetunni algust.**

B. Tunni läbiviimine

Kordamine

Rakendab ohutu relvakäsitsemise põhimõtteid.

Sissejuhatus

Relvasüsteem: peamine töövahend vastase elimineerimiseks.

1. Relvasüsteem on tee edule, kuna on sageli elu-surma küsimuses otsustav;
2. Et olla tõhus lahinguväljal, peab relvasüsteem olema:
  - a) Töökindel;
  - b) Täpne;
  - c) Ergonoomiline;
  - d) Võimaldab kasutada tulemust mõjutavaid abivahendeid (sihikud jms).
3. Laskekaugus ja täpsus ei korva töökindlust – kui sõdur vajutab päästikule, siis peab käima lask;
4. Ükski relv ei ole lõpuni 100% töökindel, sestap tõrkedrillid peavad olema igapäevase väljaõppe osa;
5. Töökindluse testi komponendid: külma/kuumakindlus (-51C...+71C), päikesekiirgus, kukkumiskindlus, löögikindlus, vibratsioonikindlus, sadestuvad jäägid, tolm, muda, jää, vesi, allveekindlus, sool, niiskus, laskude arv, määrimisomadused, mürgised suitsud, kemikaalid, seenbakterid jms.

7.62 mm automaatrelva AK 4 üldandmed

Automaat G3 (Gewehr 3) on konstrueeritud Saksamaa firmas Heckler & Koch hispaanlaste CETME Model A järgi 1950-date teisel poolel. Kuigi CETME palgal olid Saksamaa enda konstruktorid ja CETME Model C sai G3 täpseks eelkäijaks. Eesti Kaitseväes kasutusel olev automaat AK-4 on H & K litsentsi alusel Rootsi poolt toodetud

G3A3. Rootsi lisas omalt poolt mõned modifikatsioonid: pikem kaba ja lukul olevad süvendid vaikselt laadimiseks. Samuti on kasutusel Norra toodetud AG-3F2, millel on erinevalt AK-4-st kokkukäiv kaba ja picatinny liist lisavarustuse kinnitamiseks laesäärel ning lukukojal.

Relv on maailmas endiselt laialt kasutuses, eriti Aafrika riikides.

AK-4 on suhteliselt hea täpsusega, võimsa padruni, üsna tugeva tagasilöögiga, suur, raske ja robustne, õhkjahutusega, salvest laetav tulirelv. Tänapäevastes lahingoludes suhteliselt ebamugav kasutada (pikk, raske ja väikese mahutavusega salvega).

Samas kasutatakse relva üsna palju just täpsusrelvana, aga siis on kindlasti tehtud täiendusi sihikute, laesääre ja kaba osas.

Tuleümberseaduri asendeid muutes saab relvast lasta nii üksiklaskude kui ka valangutega.

Relv võimaldab:

1. Relvale on võimalik kinnitada optilisi sihikuid;
2. Liikvel on nn modifitseeritud variandid – KL;
3. Jao täpsuslaskur – AK-4 TP + Hensold Fero 4x suurendusega sihik;
4. Rauaalune 40mm granaadiheitja HK79N;
5. Saab kinnitada nugatähti lähivõitluseks;
6. Automaatse ümberlaadimise, kiire automaattule ning 20 padrunit mahutava salve tõttu on vajalik kõrgetasemeline tulekontroll, et ära hoida liigset laskemoonakulu. Ründevintpüssina pole eriti efektiivne;
7. Relv on mõeldud kasutamiseks nii parema- kui ka vasakukäelistele.

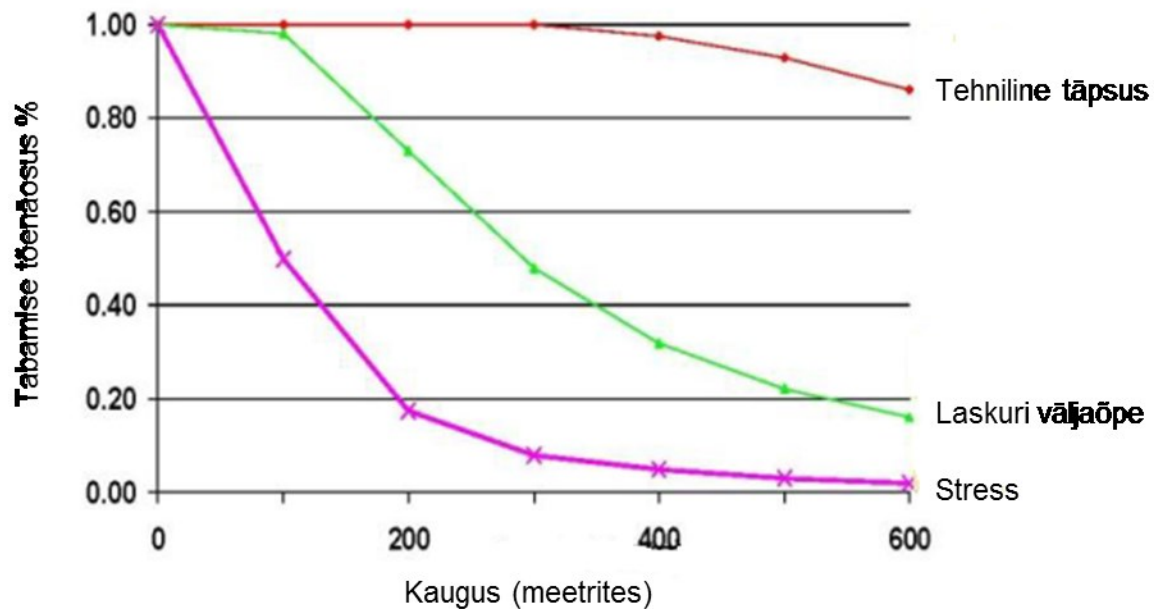
Tootjatehase tehnilised andmed

1. Kaliiber 7,62 mm;
2. Padruni tüüp 7,62 x 51 mm NATO (.308WIN);
3. Kuuli algkiirus umbes 800 m/sek (keskmine lahingpadrun);
4. Tehniline laskekiirus 500 - 600 l/min;
5. Sihiku skaala: 200m, 300m, 400m, 500 m;
6. Efektiivne laskekaugus raudsihikutega 300 - 400 m;
7. Efektiivne laskekaugus optilise sihikuga kuni 600m;
8. Laadimata relva kaal 4,4 kg;
9. Laetud relva kaal 5,3 kg;
10. Relva üldpikkus 1025 mm;
11. Vintraua pikkus 450 mm;
12. Padrunite arv salves 20.

Efektiivne laskekaugus

On suurim kaugus kuhu lastes relv on eeldatavasti täpne ning kasutatav laskemoon tekitab soovitud efekti.

Ameerika Ühendriikide armees läbi viidud uuring näitas, et tõenäosus tabada stressirohkes olukorras sihtmärki 200m kauguselt on alla 20%, 10% 300m kauguselt ja 5% 600m kauguselt. Suured sihtimisvead on tingitud stressist, sihtmärkide teadmata asukohast, vähesest nähtaval olekust ja mitme sihtmärgi korraga ilmnemisest. Tabamistõenäosusest muutuvates olukordades annab ülevaate joonis 1.

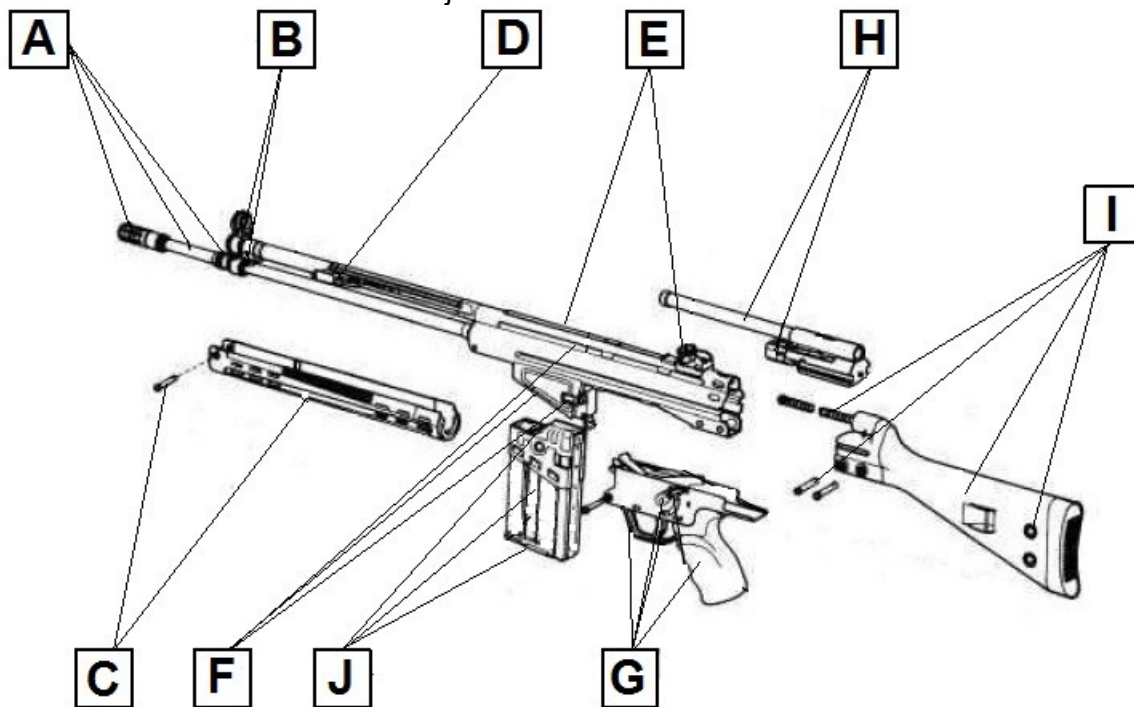

Joonis 1. Tabamistõenäosus muutuvates oludes.

Kinnistada küsitlustega

Relva osad

Selgita ja näita ette: relval on 4 põhiosade grupp: kaba grupp, lukukoja grupp, püstolikäepideme grupp ning vintraua ja laesääre grupp. Osuta järjest igale alljärgnevas loetletud relva osale. Vaata joonis 2.

Joonis 2. Relva osad.

- A. Leegisummuti, vintraua suue, vintraud, nugatäägi fiksaator;
- B. Kirp koos kirbukaitsega, eesmine kanderihma kinnitus;

- C. Laesäär ja selle kinnitustihvt;
- D. Vinnastushoob (ümberlaaduri käepide);
- E. Lukukoda koos sihikuga;
- F. Kestahteava, padrunikesta suunaja, salvepesa ja salveriiv;
- G. Püstolikäepide, tuleümberseadur (kaitseriiv), päästik ja päästikukaitse;
- H. Lukk, lukuraam;
- I. Taandurmehhanism ,kaba kinnitustihvtid ja kaba koos tagumise kanderihma kinnituse ning tihvtide pesadega;
- J. Salved - salvepõhi, salvevedru, salvetõstuk.

Lisaks on relval:

- a) Nugatääk;
- b) Hooldusvahendite komplekt.

7,62 laskemoon EKV-s

Selgita ja näita ette:

Lahingumoon:

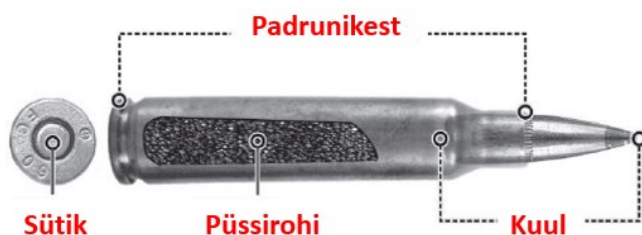
1. USA - Cartridge, Caliber 7.62mm, NATO, Ball, **M80** (United States): 147-grain (9.5 g) 7.62×51mm NATO ball cartridge;
2. Rootsi - 7,62 mm sk ptr 10 prj;
3. Brasiilia – M80 BRA (9,33g), täpsusmoon 10,5g;
4. Šveits – RUAG M80 FMJ.

Trasseeriv:

1. Cartridge, Caliber 7.62mm, NATO, Tracer, M62 (United States): 142-grain (9.2 g) tracer cartridge, orange cartridge tip;
2. ROOTSI - 7,62 mm sk ptr 10 slprj.

Paukpadrun:

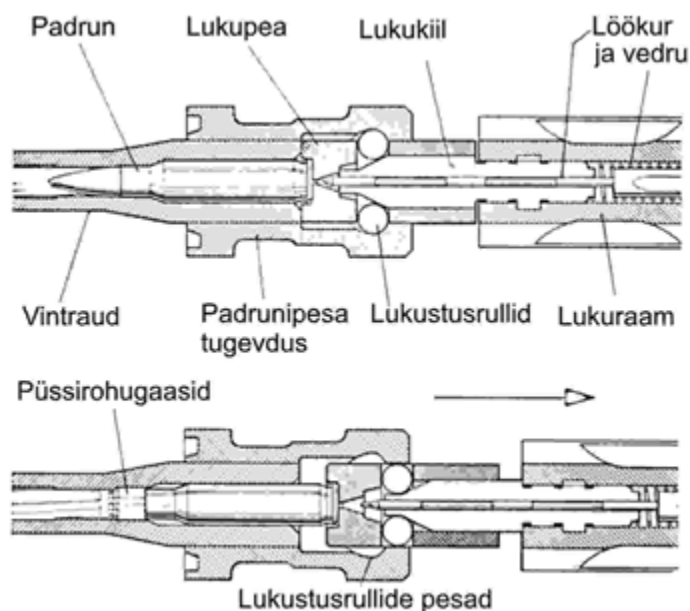
1. Brasiilia – BRA

Joonis 3. Keskstulepadrun.

Pilt 1. Alumiiniumist õppepadrunid 5,56x45 mm (paremal) ja 7,62x51mm (vasakul).

Joonis 3. Relva tööpõhimõte.

Relva tööpõhimõte

Selgita ja näita ette:

1. **Tuleümberseadur asendis S.** Päästiku päästehoob toetub tuleümberseaduri telje kujundsisselõike väljalõiketa osale ega saa liikuda. Tuleümberseadur takistab päästiku hoova kuid mitte lukuraami liikumist.
2. **Tuleümberseaduri asendis P.** Päästiku päästehoob pääseb osaliselt liikuma kuna selle kujundsisselõige ei toetu tuleümberseaduri telje väljalõike äärelle ja vabastab kuke mis lööb vastu luku taga osas asuvat löökurit. Löögi tagajärjel annab lööknõel järsu ja tugeva löögi padruni süütekapslile. Padruni süütekapslis olev aine (paukelavhõbe) süttib ja süütab püssirohu. Püssirohu põlemisel tekkivad gaasid viivad kuuli vintrauast välja. Gaaside surve mõjul padrunikesta põhjale hakkab lukuraam koos padrunikestaga tagasi liikuma. See omakorda avaldab survet lukustusrullidele, mis suruvad lukukiilu kaldpindadele ja viivad lukupea ja lukukiilu

lukuraamist eemale vabastades lukupea fiksaatorilt ja võimaldades lukustusrullikud väljuda lukukoja väljalõigetest.

Lukuraam vabaneb lukustusest ning tõmmik haakub padruni põhja ringsoonde ja eemaldab padruni padrunipesast. Padrunikest põrkab vastu pääste- ja vinnastusmehhanismi küljes asuvat kesta tõukurit, mille tagajärjel tühi kest heidetakse heiteava kaudu välja.

Kui lukuraam koos lukuga liigub tagumisse asendisse, vinnastub kukk ning surutakse kokku taandurmehhanismi vedru. Taandurmehhanismi mõjul hakkab lukuraam jälle ettepoole liikuma, viies järgmise padruni salvest padrunipessa.

Kui tuleüंबरseaduri asendis P lukustub kuke vinnakhammas päästiku päästehoova eesmise osa astme taha. Kukk ei saa liikuda enne, kui uuesti päästikule vajutatakse. Päästikule vajutades toimub kogu eelkirjeldatud protsess uuesti.

3. **Tuleüंबरseadur asendis A.** Tööpõhimõte on üldjoontes sama nagu üksiklaskude puhul. Erinevus seisneb selles, et tuleüंबरseadur asendis A vabastab päästiku päästehoova kujundsisselõike täielikult ja päästiku kujundsisselõige liigub lõpuni üles ja taha. Kuna pärast igat lasku ei lukustu kuke vinnakhammas päästiku eesmise astme taha, jätkab automaatreelv laskmist seni kuni päästik on alla vajutatud ja salves on padrunid. **Vaata pilt 5.**

Ohutu käsitlemine:

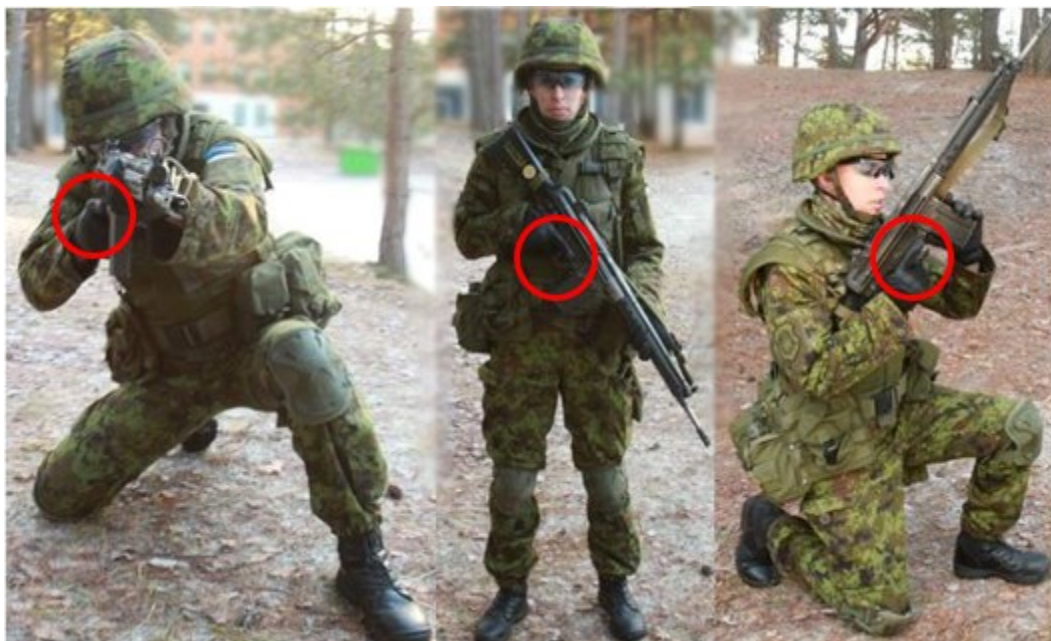
Sõrm on päästikul ainult siis kui lased sihtmärki, ootad sihtmärgi ilmumist või ootad sobivat hetke tulistamiseks.

Pilt 2. Sõrm on päästikul.

Sõrm päästikult ära (ka kaitseriivistatud relva puhul) kui:

1. Kinnitad salve;
2. Laed relva;
3. Vahetad salve;
4. Laed relva tühjaks;
5. Teostad positsioonivahetust.

Pilt 3. Sõrm päästikult ära.

Relva raua suuna kontroll

1. Relva kasutaja peab alati endale aru andma, mis suunda tema relva raud suunatud on;
2. Relva rihmaga kandmisel ei tohiks relva raud olla suunatud kasutaja jalgadest kaugemale, kui 1,5 meetrit;
3. Relva raua suuna kontroll peab säilima kõikide tegevuste käigus, näiteks; relva enda küljest ära võtmisel, sõidukisse sisenemisel, rännakul jne.

Pilt 4. Relva raua suuna kontroll.

Kaitseriivi kasutamine.

Kaitseriivi kasutamise kõige olulisem põhimõte: kui lased relva kaba õlast alla ja ei vaata üle või läbi sihikute vastase suunas, siis paned kaitseriivi peale.

Selgita ja näita.

1. Kaitseriivi maha võtmine;

2. Kaitseriivi peale panek.

Pilt 5. Kaitseriiv maha.

Pilt 6. Kaitseriiv peale.

Relv "töölal"

Selgita ja näita: laadimiseks, tühjaks laadimiseks, salve vahetuseks, tõrgete eemaldamiseks tuuakse relv „töölasse“.

Laskur suudab taastada visuaalse kontakti lahinguväljaga võimalikult kiiresti, näeb kõiki toiminguid relva käsitsemisel ning suudab taastada kiirelt laskeasendi.

Pilt 7. Relv “tööalas” põlvel.

Pilt 8. Relv “tööalas” lamades.

Laetud, ohutu, tühi relv

Selgita: laetud relva käsitlemine ei erine millegi poolest ohutu ja tühja relva käsitlemisest. Samas ei tohi tekkida n.ö hangumist, vaid peab tekkima enesekindlus, millega sõdur kontrollib ennast pidevalt. Enesekindlus tuleb aga läbi harjutamise ja järjepideva rutiini hoidmisega. Kõik toimingud igal pool ja igal harjutusel ühtemoodi.

Tühi relv: on kaitseriivistatud, padrunipesa on tühi ja salv kinnitamata. Relval puudub igasugune võimalus lasu soorituseks.

Ohutu relv: on kaitseriivistatud, padrunipesa on tühi ja laetud salv relvale kinnitatud. Tühi padrunipesa ei lase relvaga lasku sooritada, ka peale kaitseriivi mahavõtmist. Relv on peale vinnastamist ja luku ettelaskmist **laetud**.

Laetud relv: on kaitseriivistatud, padrun padrunipesas ja laetud salv relvale kinnitatud.

„Aste madalamaks“ põhimõtte rakendamine

Selgita: kui alustad relvaga toimingut (laed relva, vahetad salve, eemaldad tõrget, laed tühjaks või teostad ohutuskontrolli), siis võta ennast varju või väiksemaks sihtmärgiks.

Arvesta, et kinnisel ja tiheda alustaimestikuga maastikul näeb sõdur kõrgemas asendis kaugemale kui madalamas asendis. Sellepärast peab madalamast asendist kõrgemasse minekul teostama lahinguvälja kontrolli (lamades, põlvel, püsti).

Selgita ja näita: Püsti – põlvele; põlvelt – lamamisse. Kui võimalik, siis **alati varju** takistuse (varje) taha.

Lase   Aste madalamaks   Kontrolli lahinguvälja   Aste kõrgemaks   Lase
Vaheta salv/eemalda tõrge

Pilt 9. Püsti – põlvele „aste madalamaks“.

Pilt 10. Põlvelt – lamamisse „aste madalamaks“.

Olukorra teadlikkuse/lahinguvälja kontrolli drill

Eesmärk: tunnelvaate lõhkumine, ümbruskonna olukorra fikseerimine, kiire ohu hinnang.

Selgita: kui lõpetad relvaga tegevuse (kontakt, salvevahetus, eemaldad tõrget, laed tühjaks või teostad ohutuskontrolli), siis enne järgmise tegevuse alustamist, kontrolli 360° enda ümbrust. Veendu, et informatsioon vastase (lahinguvälja) kohta on lõplik ja omade tegevus samuti.

Näita ette.

Etapp 1.

- Peale sihtmärgi/sihtmärkide neutraliseerimist, kontrolli sihtmärgiala vasakult paremale või vastupidi, (relv liigub pilguga kaasa) vaata pilte 11 – 13.

Pilt 11. Etapp 1. Olukorra teadlikkuse/lahinguvälja kontrolli drill püsti.

Pilt 12. Etapp 1. Olukorra teadlikkuse/lahinguvälja kontrolli drill põlvel.

Pilt 13. Etapp 1. Olukorra teadlikkuse/lahinguvälja kontrolli drill lamades.

Etapp 2.

- Kaitseriiv peale, relv käes;
- Vaata vasakule-paremale;
- Vaata seljataha (tugevama käe poolt, nii kontrollid paremini relva). Vt pilte 14 – 16.

Pilt 14. Etapp 2. Olukorra teadlikkuse/lahinguvälja kontrolli drill püsti.

Pilt 15. Etapp 2. Olukorra teadlikkuse/lahinguvälja kontrolli drill põlvel.

Pilt 16. Etapp 2. Olukorra teadlikkuse/lahinguvälja kontrolli drill lamades.

Tee kontroll alati:

- Peale kontakti lõppu, peale salvevahetust, peale relva laadimist, enne edasi liikumist, tule avamist, aste kõrgemale tulekut;
- **NB! Kindlasti VAATA! mitte ära vehi peaga ilma, et sa midagi näeksid.**

Soovitused lahinguvälja kontrolli drilli harjutamiseks

Harjutus 1

Harjutamise ajal las lahingpaariline näitab sooritajale sõrmedega mingit numbrit, mille ta peab meelde jätma, kui meelde ei jäänud, siis järelilikult ei vaadanud korralikult. Võib kasutada ka paberile trükitud või joonistatud erinevaid sümboleid või numbreid, mis sooritaja peab meelde jätma (nt 3-5 tk järjest). Soovitavalt teha koos positsioonivahetusega.

Harjutus 2

Peale laskmiste lõppu kui korjatakse maast kestäsid, käsi enne püsti tulekut alati vaadata selja taha (harjutab enne aste kõrgemale tulekut taha vaatamist).

„Vaata, keera, lase“ põhimõtte rakendamine

Selgita: oluline on säilitada alati relva raua suuna kontroll, mis on üks ohutu relvakäsitsemise põhimõtetest.

Näita ette:

1. Enne relva sihtmärgile (vastasele) suunamist pead veenduma, et sa ei suuna seda oma kaaslaste peale;
2. Vaatlussuuna muutmisel muutub ka relva raua suund (ohutus seejuures säilib) ehk ükskõik mis suunas ma vaatan, liigub relva raud kaasa;
3. Vaatan, keeran, võtan laskeasendi;

NB! Kõige tähtsam on see, et sõdur ei keera, ei tõsta oma relva rauda isiku/objekti suunas keda ta ei soovi kahjustada. „Vaata, keera, lase“ põhimõtet õpitakse ja harjutatakse põhjalikumalt harjutustes A.8 ja A.9.

Pilt 17. „Vaata, keera, lase“.

Relva kandmise viisid, relvarihma kasutamine

Selgita ja näita: relva kandmine näitab sõduri ja üksuse distsipliini. Relva kantakse alati selliselt, et sõduril on võimalik seda kiirelt haarata. Relvarihm peab toetama relvakasutamist mitte ei tohi seda takistada.

Pilt 18. Kahepunkti rihm: rihma kinnitamine relvale.

Pilt 19. Kolmepunti rihm: rihma kinnitamine relvale.

Pilt 20. Ühepunkti rihm: rihma kinnitamine relvale.

Relva kandmise viisid:

- **Relv käel** on relva kandmise viis siseruumides. Relvaruumist väljudes, korrusel liikudes. Relv on **tühjaks laetud**;

Pilt 21. Relv käel.

- **Relv käes** on relva kandmise viis põhimõtteliselt igal pool. Ravis, patrullis, väeosa territooriumil, väljaspool väeosa. Relvarihm peab olema toetav element; pingutatud ja korrektselt kinnitatud. Relv on ohutu, patrullis laetud;

Pilt 22. Relv käes.

- **Relv kaelas** on puhke, suhtlus või kergemate tööde tegemiseks vajalik relva hoidmise viis. Võib ka küljele lükata, kuid relv peab olema kergesti haaratav;

Pilt 23. Relv kaelas.

- **Relv rippes** on puhke, suhtlus või patrullis relva kandmise viis. Relvarihm peab olema samuti korrektselt pingutatud ja toetama relva kandmist-haaramist. Relv ohutu, patrullis laetud;

Pilt 24. Relv rippes.

- **Relvaga sõidukis** on alati raud maha suunatud ja relv ohutu või tühjaks laetud.

Lahingvarustuse kasutamine, salvede paigutamise põhimõtted.

Selgita ja näita: sõduri lahinguvarustus peab olema mugav ja ergonoomiline. Iga sõdur peab oma varustuse eest hoolt kandma ja selle enda käe järgi seadma. Lahinguväljal ei tule ükski jaoülem, rühmavanem ega rühmaülem seda sõduri eest seadma. Rakmed peavad olema sõduril komplektsed ja seadistatud nii, et lahinguväljal kriisiolukorras poleks takistavaks teguriks just varustus. Salvetaskud seatud mugavalt ja põhimõttega, et nõrgema käega on võimalik kõik salved kätte saada igas laskeasendis.

Salvede paigutamise põhimõtted: täis salved paigutatud nõrgema käe poolele ja tühjad salved tugevama poolele. Pole vahet, kas salveavad üleval või suunaga alla aga padrungi otsad suunatud ette suunas, et salve kätte haaramisel oleks õiget pidi käes.

Pilt 25. Salvede paigutamine.

Salvede laadimine: Selgita ja näita.

Pilt 26. Salvede laadimine.

Ohutuskontrolli teostamine:

Relvade ohutuskontroll viiakse läbi kõigil järgnevatel juhtudel:

1. Iga õppetunni, harjutuse või laskmise alguses ning lõpus;
2. Kohe pärast kasarmusse, laagrisse tagasisaabumist, pärast patrullimist või mis tahes muu teenistusülesande lõpetamist;
3. Relva võtmisel relvaruumist ning sinna tagastamisel;
4. Relva lahti võtmisel puhastamiseks või tõrke eemaldamiseks;
5. Igal ajal, kui on põhjust kahelda relva ohutuses või olukord seda nõuab.

Selgita ja näita:

- Kui kõlab käsklus **KONTROLLI JA NÄITA ETTE** siis:

Pilt 27. Võta „aste madalamaks“, too relv „tööalasse“, kontrolli kaitseriivi, vinnasta relv ja eemalda salv (kui see on kinnitatud) ning hoia tugevama käega automaadi püstolkäepidemest, nii et nimetissõrm on väljaspool päästikukaitset.

Pilt 28. Relva kontrollimiseks (ka siis, kui seda kontrollib mõni teine isik) kalluta seda vasakule, nii et kestaheiteava jääks ülespoole. Vaata avasse ja veendu, kas lukukojas, padrunipesas ja kestatõmmiku küljes pole laskemoona ega võõrkehi.

- Öösel või pimedas katsu nõrgema käe väikese sõrmega, kas padrunipesa ja lukukoda on tühi. Sõrme asemel võid võimalusel kasutada ka taskulampi;

Pilt 29. Peale kontrollimist, lase lukk ette, soorita sihitud tühilask, kaitseriivista relv ja teosta lahinguvälja kontroll.

Relva laadimine

Selgita ja näita:

- Kui kõlab käsklus **LAE JA PANE VALMIS** siis: (lahinguväljal annab selle korralduse sõdur endale ise)

Pilt 30. Võta „aste madalamaks“, too relv tööalasse ning vinnasta relv.

Pilt 31. Võta salvetaskust salv, vaata kummal pool on esimene padrune ja kinnita relvale.

Pilt 32. Lae relv.

Pilt 33. Seejärel võta salv korraks alt ja vaata kas esimene padrune salves on teisel pool.

Pilt 34. Tee lahinguvälja kontroll.
– Alusta järgmist tegevust.

Relva tühjaks laadimine:

- Kui kõlab käsklus **LAE TÜHJAKS JA NÄITA ETTE** siis:

Pilt 35. Võta „aste madalamaks“, too relv tööalasse ning vinnasta relv.

Pilt 36. Eemalda salv, pane salv ära salvetaskusse või salvekotti ning kontrolli ise padrunipesa, seejärel näita kontrollijale ette.

Pilt 37. Lase lukk ette, tee sihitud tühilask.

- Tee lahinguvälja kontroll;
- Alusta järgmist tegevust.

Relva ohutuks tegemine:

- Kui kõlab käsklus **RELV OHUTUKS** siis: lae relv tühjaks ning kinnita uuesti salv.

Valmisolekuasendid:

Relv käes:

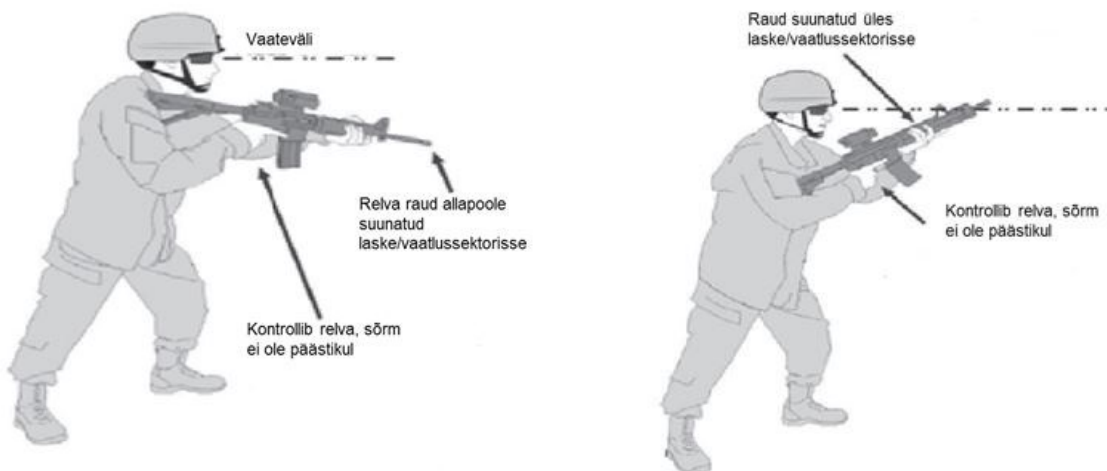
- Relv kahes käes;
- Sõrm ei ole päästikul;
- Relva raua suund kontrollitud.

Joonis 4. Relv käes.

Relv õlas.

- Relv kahes käes, kaba õlas, valmis sihtmärgile viimiseks;
- Raud alla või üles suunatud laskesektoris, sõrm ei ole päästikul;

Joonis 5. Relv õlas.

Relv üleval.

- Kasutatakse otsese ohu korral (nurga avamine, ruumi – tundmatule alale sisenemisel;
- Kaba õlas, mõlemad silmad lahti, vaatab üle sihikute;
- Relva raua suuna kontroll, sõrm ei ole päästikul.

Joonis 6. Relv üleval.

Püsti laskeasend

Näita ette ja selgita: kasutatakse lähidistantsil olevate sihtmärkide hävitamiseks, samuti liikumise pealt ja lähikontaktide korral.

Valmisolekuasend

1. korralik harkseis, jalad paralleelselt vasaku jala laba veidi eespool;
2. keha raskus jalgade peal, põlvedest kõverdatud, hea amortisatsioon;
3. rindkere (kuulivesti plaat) vastase poole, valmis liikuma igas suunas (ette, taha, paremale, vasakule).

Relva hoidmine

1. tugevam käsi hoiab püstolkäepidemest, päästikusõrm relva raamil;
2. nõrgem käsi hoiab laesäärest, nii eest kui käe pikkus võimaldab, nimetissõrm relva rauaga samas suunas, st mõlema käe nimetissõrmed on relva rauaga samas suunas, võimaldab relva kiiresti liigutada ühelt sihtmärgilt teisele;
3. küünarnukid keha ligidal.

Relva tõstmine asendisse

1. relva liikumine ette ja õlga;
2. kaba asukoht kaela ligidal;
3. pea ei ole sihikute kohal viltu;
4. tagasilöök liigub kehasse sisse;
5. keha peab olema pingevaba.

Pilt 38. Püsti laskeasend.

Põlvelt asend ilma küünarnuki toeta

Näita ette ja selgita: – kasutatakse suhteliselt lähedal olevate sihtmärkide hävitamiseks, saab kiiresti sisse võtta, ise oled väiksem sihtmärk.

1. keha raskus tugijalal;
2. rindkere (kuulivesti plaat) vastase poole;
3. tugevam käsi hoiab püstolkäepidemest, päästikusõrm relva raamil;
4. nõrgem käsi hoiab laesäärest, nii eest kui käe pikkus võimaldab, nimetissõrm relva rauaga samas suunas, st mõlema käe nimetissõrmed on relva rauaga samas suunas, võimaldab relva kiiresti liigutada ühelt sihtmärgilt teisele;
5. küünarnukid keha ligidal, ei toeta vastu põlve;
6. relva liikumine ette ja õlga;
7. kaba asukoht kaela ligidal;
8. pea ei ole sihikute kohal viltu;
9. tagasilöök liigub kehasse sisse.

Pilt 39. Põlvelt asend ilma küünarnuki toeta.

Põlvelt asend

Põlvelt asend küünarnuki toega – kasutatakse kaugemal olevate sihtmärkide hävitamiseks, on stabiilsem.

Selgita ja näita ette

1. keha raskus tugijalal;
2. rindkere (kuulivesti plaat) vastase poole;
3. tugevam käsi hoiab püstolkäepidemest, päästikusõrm relva raamil;
4. nõrgem käsi hoiab laesäärest, nii eest kui käe pikkus võimaldab, nimetissõrm relva rauaga samas suunas, st mõlema käe nimetissõrmed on relva rauaga samas suunas, võimaldab relva kiiresti liigutada ühelt sihtmärgilt teisele;

5. tugevama käe küünarnukk keha ligidal, nõrgema käes küünarnukk toetub vastu põlve;
6. relva liikumine ette ja õlga;
7. kaba asukoht kaela ligidal;
8. pea ei ole sihikute kohal viltu;
9. tagasilöök liigub kehasse sisse.

Pilt 40. Põlvelt asend küünarnuki toega.

Püsti asendist põlvelt asendisse üleminek.

Üleminekud peavad olema võimalikult ökonoomsed ja väheste liigutustega, ülakeha asend ei muutu.

Pilt 41. Püsti asendist põlvelt asendisse üleminek.

Selgita ja näita ette

1. pool sammu tagasi või ette;
2. keha liigub otse alla;
3. relva asend säilib;
4. muutub keha asend tugipinna suhtes.

Lamades asend toeta

Lamades asend toeta – kasutatakse kaugemal olevate sihtmärkide hävitamiseks, asend on mugav, võimaldab lasta suhteliselt täpselt.

Näita ette ja selgita

1. keha sirge, relva tagasilöök liigub piki keha;

2. küünarnukid toetuvad maha;
3. kaba asukoht kaela ligidal;
4. rindkere (kuulivesti plaat) vastase poole;
5. pea ei ole sihkute kohal viltu;
6. nõrgem käsi hoiab laesäärest, nii eest kui käe pikkus võimaldab, nimetissõrm relva rauaga samas suunas, st mõlema käe nimetissõrmed on relva rauaga samas suunas, võimaldab relva kiiresti liigutada ühelt sihtmärgilt teisele;
7. hingamine võimalikult vaba.

Pilt 42. Lamades asend toeta.

Pilt 43. Põlvelt asendist lamades asendisse minek.

Selgita ja näita ette

1. võimalikult ökonoomsete liigutustega;
2. relva hoidmine ei muutu, muutub keha asend tugipinna suhtes.

Salvevahetuse drillid

Enne salvevahetuse drillide juurde minekut korda üle salvede paigutamise põhimõtted.

Selgita

1. Tõrke, salvevahetuse vms puhul võta alati võimalusel üks aste madalam positsioon või hoi avarjesse;
2. Enne hoonesse sisenemist, vastase positsioonile lähenemisel või pikema sõõstu tegemisel tundmatule alale kinnita alati täis salv. Sama kehtib peale tulevahetust;
3. Lahingupauside ajal või varjes viibides „mängi salved taskutes ringi“ – tühjad kaugematesse ja täis esimestesse (kergemini kasutatavatesse);
4. NB! kui vähegi võimalik tee ennetav salvevahetus (ära lase padrunipesa tühjaks).

Taktikaline salvevahetus

Selgita ja näita ette:

- Teostatakse olukordades, kus otsene oht ei ähvarda;
- Võimaldab väheste liigutustega teostada salvevahetuse;
- Keerulistes olukordades võib tekitada probleeme kui ei ole harjutanud;
- Protseduur variant I:
  1. Informeeri lahingpaarilist „TÕRGE“;
  2. Kaitseriivista relv;
  3. Tühja relva korral vinnasta;
  4. Võta üks aste madalam positsioon või hoi avarjesse;

5. Too relv tööalasse;
6. Haara salvetaskust uus salv;
7. Hoides peos uut salve, eralda vana salv ning kinnita koheselt uus, ilma, et vana salv maha kukuks;

Pilt 44. Variant I – salv käes L kujuliselt.

Pilt 45. Variant I – salved käes kõrvuti.

8. Aseta tühi salv salvetaskusse või tühjade salvede kotti;
  9. Tühja relva korral lase lukk ette ja kontrolli salve;
  10. Tee lahinguvälja kontroll;
  11. Jätka laskmist.
- Protseduur variant II:
1. Informeeri lahingpaarilist „TÕRGE“;
  2. Kaitseriivista relv;
  3. Tühja relva korral vinnasta;
  4. Võta üks aste madalam positsioon või hoia varjesse;
  5. Too relv tööalasse;
  6. Eemalda salv ning pane salvekotti või taskusse;

Pilt 46. Variant II - salv alt ära.

7. Haara salvetaskust uus salv ning kinnita relvale;
  8. Lae vajadusel relv ja kontrolli salve;
  9. Tee lahinguvälja kontroll;
  10. Jätka laskmist.
- **Plussid:**
    - Salv ei lähe kaotsi;
    - Võimaldab suhteliselt kiire tuleavamise valmiduse.
  - **Miinused:**
    - Kogemuste puudumisel võib tekkida „rabistamist“;
    - Variant II korral on relv teatud aja vältel ilma salveta.

Kiirsalvevahetus

Kiirsalvevahetus – teostatakse ennetavalt või kui salv tühi ja padrunipesa tühi.

Selgita ja näita ette

- Teostatakse olukordades, kus uue salve kinnitamine ja laskmise jätkamine on olulisem salve kaotamisest – st eksisteerib vahetu oht sinu ja kaaslaste elule;
- Võib teostada ka liikumiselt varje taga;
- Protseduur:
  1. Informeeri lahingpaarilist „TÕRGE“;
  2. Kaitseriivista relv;
  3. Võta üks aste madalam positsioon või hoia varjesse;
  4. Too relv tööalasse;
  5. Variant A:
    - a) Haara salvetaskust uus salv;
    - b) Hoides peos uut salve, eralda vana salv ning lase sellel maha kukkuda (tühi salv on võimalik eraldada ka tugevama käe keskmise sõrmega samaaegselt uue salve haaramisega);
  6. Variant B:
    - a) Eralda tühi salv ning viska maha;
    - b) Haara taskust uus salv;
  7. Kinnita uus salv, lae relv (vajadusel), padrunipesa kontroll;
  8. Jätka laskmist.
- **Plussid:**
  1. Kiire vahetus;

2. Võimalus jätkata koheselt sihtmärkide hävitamist;
  3. Lahingpausi tekkides on võimalik salved kokku korjata.
- Miinused:
1. Kadunud salvesid ei ole võimalik alati asendada;
  2. Vastane võib salvesid kasutada IEDde tegemisel peibutusena.

Selgita

Meie oludes on peamine drill taktikaline salvevahetus. Näita kõik variandid ette, seleta juurde plussid ja miinused;
 Harjutage alguses läbi etappide kaupa, hiljem terviksoorituseks;
 Nõua taktikalist salvevahetust kõikides õppetundides, laske- ja väliharjutustel.

C. Tunni lõpetamine

Kokkuvõte

1. Korda üle õpitud teemad;
2. Võimalusel kinnista viimase harjutusega;
3. Selgita lühidalt järgmise tunni teema;
4. Korrastage õppekoht;
5. **Teosta relvade ohutuskontroll.**

Kasutatud kirjandus:

1. COL Robert Radcliff: "Improving Soldier Lethality" NDIA Small Arms Symposium, May 2008 "<http://www.dtic.mil/ndia/2008Intl/Radcliffe.pdf>"
2. Datenblatt Gewehr G3. www.Bundeswehr.de.
3. Dictionary of Military and Associated Terms. US Department of Defense 2012.
4. Dual Path Strategy Series: Part III – Soldier Battlefield Effectiveness. Program Executive Office Soldier G5, Strategic Communications Office, 2011.
5. Heckler & Koch GMBH. Technical description of the Automatic Rifle G3.
6. Hogg, Ian.A. Weeks, John. Military Small Arms of the 20th Century. 1985.
7. TC 3-22.9. Rifle and Carbine. Headquarters, Department of the Army. 2016.